

Asia T-102/96

Gencor Ltd vastaan Euroopan yhteisöjen komissio

Kilpailu — Asetus N:o 4064/89 — Päätös yrityskeskittymän toteamisesta yhteismarkkinoille soveltumattomaksi — Kumoamiskanne — Tutkittavaksi ottaminen — Oikeussuojan tarve — Asetuksen N:o 4064/89 alueellinen soveltamisala — Jaettu määräävä markkina-asema — Sitoumukset

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio (laajennettu viides jaosto) 25.3.1999 . . . . . II- 759

Tuomion tiivistelmä

1. *Kumoamiskanne — Oikeussuojan tarve — Sellaisen päätöksen adressaatti, jossa yrityskeskittymä todetaan yhteismarkkinoille soveltumattomaksi (EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan neljäs kohta)*
2. *Kilpailu — Yrityskeskittymät — Asetus N:o 4064/89 — Alueellinen soveltamisala (Neuvoston asetuksen N:o 4064/89 1 artikla)*

3. Kilpailu — Yrityskeskittymät — Yhteisön ulkopuolelle sijoittautuneiden yritysten suunnittelema yrityskeskittymä — Keskittymä, jolla on vaikutuksia yhteisössä — Asetuksen N:o 4064/89 soveltaminen — Sallittavuus kansainvälisen oikeuden kannalta
(Neuvoston asetus N:o 4064/89)
  4. Yhteisön oikeus — Tulkinta — Toimielinten säädökset, päätökset ja muut toimet — Säädöstä valmisteltaessa esitetyt näkemykset — Toissijaisuus suhteessa säädöksen sanamuotoon ja tarkoitukseen
  5. Kilpailu — Yrityskeskittymät — Asetus N:o 4064/89 — Soveltamisala — Jaetun määräävän markkina-aseman kuulumisen soveltamisalaan
(EY:n perustamissopimuksen 85 ja 86 artikla; neuvoston asetus N:o 4064/89)
  6. Kilpailu — Yrityskeskittymät — Komission suorittama tutkinta — Taloudellisten seikkojen arviointi — Harkintavalta — Tuomioistuinvälvön rajat
(Neuvoston asetuksen N:o 4064/89 2 artikla)
  7. Kilpailu — Yrityskeskittymät — Sen arvioiminen, soveltuuko yrityskeskittymä yhteismarkkinoille — Rakenteellisten yhteyksien olemassaolo ennen yrityskeskittymän toteuttamista — Kilpailusuhteiden muuttuminen yrityskeskittymän jälkeen
(Neuvoston asetus N:o 4064/89)
  8. Kilpailu — Yrityskeskittymät — Sen arvioiminen, soveltuuko yrityskeskittymä yhteismarkkinoille — Sellaisen määräävän markkina-aseman olemassaolo, joka estää toimivan kilpailun markkinoilla — Näyttö — Markkinaosuudet
(EY:n perustamissopimuksen 3 artiklan g alakohta; neuvoston asetuksen N:o 4064/89 2 artiklan 3 kohta)
  9. Kilpailu — Yrityskeskittymät — Sen arvioiminen, soveltuuko yrityskeskittymä yhteismarkkinoille — Jaettu määräävä markkina-asema — Arviointiperusteet — Asianomaisten yritysten väliset rakenteelliset yhteydet — Edellytys, jonka täyttyminen ei ole välttämätöntä
(Neuvoston asetuksen N:o 4064/89 2 artiklan 3 kohta)
  10. Kilpailu — Yrityskeskittymät — Komission suorittama tutkinta — Asianomaisten yritysten antamat sitoumukset, joilla pyritään tekemään ilmoitetusta keskittymästä yhteismarkkinoille soveltuva
(Neuvoston asetuksen N:o 4064/89 2 artiklan 2 kohta ja 3 kohta sekä 8 artiklan 2 kohta)
-
1. Luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön nostama kumoamiskanne voidaan ottaa tutkittavaksi ainoastaan sillä edellytyksellä, että kantajalla on tarve saada riitautettu toimenpide kumotuksi; näin on muun muassa siinä tilanteessa, että kanteella voidaan estää se, että kyseiseen lainvastaisuuteen syllistytään uudelleen vastaisuudessa. Yrityksellä, jolle on osoitettu päätös, jossa yrityskeskittymä todetaan yhteismarkkinoille soveltumattomaksi, on oikeussuojan tarve, ja sillä on intressi siihen, että yhteisöjen lainkäyttöelin tutkii kyseisen päätöksen laillisuuden.

2. Asetuksen N:o 4064/89 1 artiklassa ei edellytetä sitä, että jotta keskittymällä voitaisiin katsoa olevan yhteisönlaajuista merkitystä ja jotta se tämän perustella kuuluisi asetuksen soveltamisalaan, kyseisten yritysten pitää olla sijoittautunut yhteisöön tai että keskittymään liittyvän louhinta- ja/tai tuotantotoiminnan täytyy tapahtua yhteisön alueella.

3. Kun on ennustettavissa, että yhteisön ulkopuolelle sijoittautuneiden yritysten suunnittelemalla keskittymällä olisi välittömiä ja merkittäviä vaikutuksia yhteisössä, asetuksen N:o 4064/89 soveltaminen on sopusoinnussa kansainvälisen oikeuden kanssa.

Se, että keskittymällä olisi markkinoiden maailmanlaajuisuuden vuoksi vaikutuksia myös muissa maailman osissa, ei estä sitä, että yhteisö käyttää toimivaltaansa valvoa sellaisia keskittymiä, jotka vaikuttavat merkittävästi kilpailuun yhteismarkkinoilla luomalla määräävän markkina-aseman.

4. Eri jäsenvaltioiden näkemyksille tiettyä yhteisön säädöstä valmisteltaessa on syytä antaa tätä säädöstä tulkittaessa vähemmän painoarvoa kuin tämän säädöksen sanamuodolle ja tarkoitukselle. Tältä osin se, että tämän säädöksen antamisen jälkeen tietyt jäsenvaltiot ovat riitauttaneet säädöksen tietynlaisen tulkinnan, ei merkitse sitä, että tällainen tulkinta olisi poissuljettu.

Koska nimittäin ne näkemykset, joita jäsenvaltiot ovat mahdollisesti esittäneet neuvostossa, eivät sido jäsenvaltioita, on täysin mahdollista, että jokin jäsenvaltioista muuttaa säädöksen antamisen jälkeen näkemystään tai päättää saattaa yhteisöjen tuomioistuinten tutkittavaksi kyseisen säädöksen lainmukaisuuden.

Kun säädöksen sanamuotoon tukeutuvan, historiallisen ja systemaattisen tulkinnan perusteella ei voida arvioida säädöksen tarkkaa sisältöä, kyseistä säädöstä on tulkittava sen tarkoituksen perusteella.

5. Yrityskeskittymien valvonnasta annettua asetusta N:o 4064/89 sovelletaan — kun huomioon otetaan asetuksen tarkoitus — jaettuihin määrääviin markkina-asemiin. Perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklasta poiketen asetusta on tarkoitus soveltaa kaikkiin yhteisönlaajuisiin keskittymiin, jotka voivat osoittautua perustamissopimuksessa edellytettyyn vääristymättömän kilpailun järjestelmään soveltumattomiksi sen vaikutuksen vuoksi, joka niillä on kilpailun rakenteeseen yhteisössä. Yrityskeskittymä, jolla sen osapuolille ja keskittymän ulkopuoliselle yritykselle luodaan määräävä asema tai vahvistetaan tällaista asemaa, voi osoittautua perustamissopimuksessa edellytettyyn vääristymättömän kilpailun järjestelmään soveltumattomaksi. Jos katsotaan, että asetuksessa tarkoitetaan ainoastaan keskittymiä, joilla keskittymän osapuolille luodaan määräävä asema tai joilla niiden määrää-

vää asemaa vahvistetaan, asetuksen tarkoitus jäisi osittain toteutumatta. Tämä asetus menettäisi siten olennaisen osan tehokkaasta vaikutuksestaan, ilman että tämä olisi välttämätöntä keskittymien valvontaa koskevan yhteisön järjestelmän systematiikan kannalta.

6. Kun komissio arvioi, syntyisikö keskittymän seurauksena jaettu määräävä asema, sen on relevanteja markkinoita kartoittavan tulevaan aikaan suuntautuvan tutkimuksen perusteella arvioitava, johtaako sen käsiteltävänä olevan keskittymän toteuttaminen tilanteeseen, jossa keskittymän osapuolet ja yksi tai useampi ulkopuolinen yritys rajoittavat olennaisesti tehokasta kilpailua relevanteilla markkinoilla sitä kautta, että näillä yrityksillä on yhdessä juuri keskinäisten siteidensä vuoksi mahdollisuus omaksua sama toimintalinja markkinoilla ja toimia huomattavan itsenäisesti suhteessa kilpailijoihinsa, asiakkaisiinsa ja lopulta kuluttajiin. Tältä osin asetuksen aineellisissa säännöksissä ja erityisesti sen 2 artiklassa komissiolle annetaan tiettyä harkintavaltaa erityisesti taloudellisten seikkojen arvioinnissa. Näin ollen tämän harkintavallan käytön tuomioistuINVALVONNASSA, jolla on olennainen merkitys keskittymien valvontaa koskevien säännösten täsmentämisessä, on otettava huomioon se harkintamarginaali, joka liittyy keskittymien valvontajärjestelmään kuuluviin taloudellisuonteisiin oikeussäännöksiin.

7. Se, että yrityksellä on yhdessä muiden yritysten kanssa huomattava tai ratkaiseva vaikutusvalta toisessa yrityksessä, ei estä automaattisesti sitä, että näiden kahden yrityksen välillä voi olla kilpailusuhteita, jotka voivat muuttua tai kadota sellaisen yrityskeskittymän seurauksena, joka muuttaa näiden yritysten määrävallan rakennetta.

8. Asetuksen N:o 4064/89 2 artiklan 3 kohdassa säädetyllä kiellolla pyritään perustamissopimuksen 3 artiklan g alakohdassa mainittuun yleiseen tavoitteeseen, jonka mukaan on otettava käyttöön järjestelmä, jolla taataan, ettei kilpailu yhteismarkkinoilla vääristy. Asetus koskee keskittymiä, joilla luodaan määräävä markkina-asema tai vahvistetaan määräävää markkina-asemaa, joka on sellainen yhdellä tai useammalla yrityksellä oleva taloudellinen valta-asema, jonka perusteella ne voivat estää tehokkaan kilpailun jatkumisen relevanteilla markkinoilla, koska tämä valta-asema antaa niille mahdollisuuden toimia huomattavan itsenäisesti suhteessa kilpailijoihinsa, asiakkaisiinsa ja lopulta myös kuluttajiin.

Määrävän markkina-aseman olemassaolo voi johtua useista tekijöistä, jotka yksinään eivät välttämättä ole ratkaisevia. Näistä tekijöistä suuret markkinaosuudet on erittäin merkityksellinen. Se, että yrityksellä on huomattava markkinaosuus, ei kuitenkaan ole näyttöarvoltaan muuttumaton todiste siitä,

että yritys on määräävässä markkina-asemassa. Markkinaosuuden merkitys vaihtelee markkinoittain kulloistenkin markkinoiden rakenteen mukaan erityisesti tuotannon, tarjonnan ja kysynnän osalta.

Erittäin suuret markkinaosuudet ovat itsessään — poikkeustapauksia lukuun ottamatta — osoitus määräävän aseman olemassaolosta. Yrityksellä, jolla on tietynä aikana erittäin suuri markkinaosuus, on tuotannon ja tarjonnan määränsä vuoksi vahva asema, jonka johdosta siitä tulee välttämätön kaupapakumppani ja joka jo tämän takia varmistaa, että se voi ainakin varsin pitkän ajan toimia määräävälle markkina-asemalle ominaisella tavalla riippumattomasti, ilman että yritykset, joilla on huomattavasti pienemmät markkinaosuudet, voivat nopeasti tyydyttää tästä markkinajohtajasta irtautumaan pyrkivän kysynnän.

Kun kyseessä on oligopoli, oligopolin osapuolten suurilla markkinaosuuksilla ei välttämättä ole samaa merkitystä kuin tutkittaessa yhden yrityksen määräävää asemaa, siltä osin kuin tarkastelun kohteena on näiden osapuolten mahdollisuus toimia ryhmänä huomattavan itsenäisesti suhteessa kilpailijoi-

hinsa, asiakkaisiinsa ja lopulta kuluttajiin. Silti on katsottava, että suuri markkinaosuus on erityisesti duopolin osalta erittäin tärkeä osoitus jaetun määräävän aseman olemassaolosta, ellei tätä koskevaa vastanäyttöä ole esitetty.

9. Kahdella tai useammalla itsenäisellä taloudellisella yksiköllä voi olla yhdessä jaettu määräävä markkina-asema suhteessa muihin markkinatoimijoihin siksi, että niillä on tietyillä markkinoilla taloudellisia yhteyksiä. Tältä osin rakenteellisten yhteyksien olemassaolo ei ole välttämätön edellytys sille, että näiden yritysten voidaan katsoa olevan määräävässä asemassa. Ei ole nimittäin mitään oikeudellista tai taloudellista syytä sulkea taloudellisen yhteyden käsitteen ulkopuolelle sellaista keskinäistä riippuvuutta, joka vallitsee tiiviin oligopolin osapuolten välillä, kun kyse on markkinoista, joilla vallitsee otolliset olosuhteet erityisesti markkinoiden keskittymisasteen, avoimuuden ja tuotteen homogeenisuuden vuoksi, ja kun oligopolin osapuolet voivat ennustaa toistensa käyttäytymisen ja niillä on tämän vuoksi vahva houkutus yhdenmukaistaa käyttäytymisensä markkinoilla niin, että ne voivat maksimoida voittonsa rajoittamalla tuotantoa hintojen nostamiseksi.

10. Asetuksessa N:o 4064/89 komissiolle on annettu toimivalta hyväksyä ainoastaan sellaiset sitoumukset, joiden vuoksi kyseinen komissiolle ilmoitettu keskittymä muuttuu yhteismarkkinoille soveltuvaksi. Yritysten ehdottamien sitoumusten on oltava sellaisia,

että komissio voi niiden vuoksi katsoa, että keskittymä ei luo eikä vahvista määräävää asemaa asetuksen 2 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla.

Näin ollen merkitystä ei ole sillä, voidaanko ehdotettua sitoumusta pitää käyttäytymiseen liittyvänä vai rakenteellisenä. On totta, että rakenteelliset sitoumukset, kuten keskittymän tuloksena syntyvän yksikön markkinaosuuden alentaminen sitä kautta, että tytäryhtiö myydään, ovat asetuksen tavoitteen valossa periaatteessa ensisijaisia, koska niillä estetään lopullisesti tai ainakin pitkäaikaisesti sellaisen mää-

räävän markkina-aseman syntyminen tai vahvistuminen, jonka komissio on katsonut keskittymän johdosta syntyvän, eivätkä keskipitkän tai pitkän aikavälin valvontatoimenpiteet ole tällöin tarpeen. Ei kuitenkaan voida automaattisesti sulkea pois sitä, että määräävän aseman syntyminen ja vahvistuminen voitaisiin estää myös ensi näkemältä käyttäytymiseen liittyvillä sitoumuksilla, kuten tavaramerkin käyttämättä jättämisellä tietyksi aikaa tai sellaisen mahdollisuuden antamisella, että kilpailijat saavat käyttää keskittymän tuloksena syntyvän yrityksen tuotantokapasiteettia, tai yleisemmin mahdollisuudella käyttää olennaista infrastruktuuria syrjimättömillä edellytyksillä.